

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Sinodul arhidieceșan.

Ședința a V-a din 29 Aprilie 1883.

(Urmare.)

Urmează la ordinea zilei raportul comisiunii scolare. Raportor: deputatul Dr. Nicolau Pop.

Raportul consistoriului arhidieceșan, ca senat scolar, se privește ca cetit și la propunerea comisiunii se primesce de basă la dasbaterea specială.

Partea I: Despre activitatea senatului scolar.

Punctul 1. referitoriu la numărul esibilitelor resolve și restante se ia spre știință.

Punctul 2. a) despre distribuirea ajutorului de 1400 fl. se ia spre știință.

Punctul 2. b) despre conferirea stipendiilor vacante se ia la cunoștință, cu aceea „ca pe viitor să se adauge și conspectul stipendiștilor“.

Punctul 2. c) referitoriu la cărțile de școală intrate la consistoriu ca senat scolar, comisiunea raportează că consistoriul n'a censurat toate cărțile și propune: Consistoriul să le censureze până la procima sesiune sinodală. La cas, când nu le-ar censura toate, să spună cauza amănării censurării.

Dep. Anania Trombițaș: constată, că la consistoriu s'au așternut mai multe cărți de școală decât sînt introduse în raportul general; unele însă nu le-a aprobat; pe acestea n'a aflat de lipsă să le mai înducă în raport din 2 motive: pe de o parte să nu mai molesteze sinodul, pe de o altă parte să nu ofenseze pe autorii respectivelor cărți. De altminterea aceasta e cea mai grea chemare a consistoriului dintre toate, câte le are: din care cauză nici că i se poate pune comisiunii censurătoare vre-un termen anumit pentru referadă.

Dep. Nicolau Popea: După starea actuală a senatului scolar e imposibil, să se recenseze cărțile într'un timp mai scurt. Puterile noastre sînt atât de puține, încât trebuie să ne luăm refugiu la alte puteri afară de senate, la domni profesori seminariali, ba chiar până și la Brașov. Consistoriul denumesc din sinul său comisiunea censurătoare. Aceasta censurează cartea într'un timp mai scurt sau mai lung, după cum e și cuprinsul ei. Să fim dar mai indulgenți.

Cele sub litera d) referitoare la depunerea examenului de calificare pentru scoalele medii și pentru scoalele populare, se iau spre știință.

Cu privire la cele de sub litera e) despre conferențele învățătoresci, comisiunea regretă, că au fost slab cercetate și propune: „Consistoriul să silească pe învățători prin organele sale a lua parte la conferențe, și să ia în considerare la împărțirea de ajutoare pe aceia, cari au mai mare lipsă.“

Propunerea aceasta provocă o discuțiune mai lungă.

Dep. Demetriu Comșa: Ca unul, care am luat parte la astfel de conferențe, știu că cauza cea mai de căpetenie a necercetării conferențelor nu e neglijența preoților, sau preste tot a organelor bisericesti ci sărăcia. Faptul stă, că excepționând diurnele din partea statului, cari se dau la cursurile de limba maghiară, învățătorii noștri nu capătă diurne, când cu ocaziunea conferențelor, afară de cei dela Brașov și Sibiu poate. Ar fi de dorit, dar să aflăm o modalitate, cum i-am pute ajuta. Numai așa vom pute împopula conferențele, dacă vom da diurne învățătorilor săraci, ca să poată participa. Voință și zel presupun mai la fiecare, n'avem decât să destinăm un fond numai pentru un astfel de scop; 20—40 cr. îi prind foarte bine unui învățătoriu. Din cauză că toată sila și presiunea asupra învățătorului va fi zădarnică, până când nu vor avea mijloacele necesare, nu primesc propunerea comisiunii.

Dep. Sabin Pîso propune din considerațiunile comunicațiunei o nouă împărțire a districtelor.

Dep. Iosif Pușcarin e de părere să se dea îndrumare consistoriului, să caute mijloacele necesare pentru de a lua parte învățătorii la conferențe. Să întrevină bună oară consistoriul la direcțiunea căilor ferate ca la astfel de ocaziuni învățătorii să poată călători cu prețul scăzut.

Presidiul constată că în cas, când conferențele sînt obligatoare pentru învățători, consistoriul se poate folosi și de măsuri mai aspre.

Dep. Anania Trombițaș: Cestiunea e regulată prin normativul din anul trecut. E o datorință pentru învățători a participa la conferențe. După legea regnicolară comunele sînt obligate a suporta spesele. Cestiunea dar e decisă, trebuie deci numai executată legea. Ce privește propunerea dep. Comșa o o imposibilitate. Primesc propunerea comisiunii.

Dep. Nicolau Cristea: În legătură cu cele șise de dep. Comșa constat, că bine că e prescriș ca comunele să dea diurne, dar sînt comune de acelea, cari nu sînt în stare, nu pot să dea. Stînd astfel lucrurile cred că e datorința noastră din centru a promova posibilitatea participării la conferențe. După părerea mea din ajutorul de 1400 fl. pus în raport, am pute împărți diurne de câte 50 cr. la mulți învățători. De aceea propun, ca din suma de 1400 fl. pusă în buget pentru comune și învățători să se întrebuinteze și pentru împărțirea cu diurne avînd arhidieceșan pentru ajutorarea învățătorilor și fondul Șagunian.

Dep. Anania Trombițaș constată că cei 1400 de fl. s'au împărțit acolo, unde lipsa a fost mai mare.

După încheerea desbaterei vorbesc:

Dep. Ioan Raț care spriginesce propunerea dep. Comșa, recomandînd a se transpune comisiunii financiare. Dep. Comșa se învoiesce.

Dep. Diamandi Manole concede că cauza necercetării conferențelor e sărăcia; dar și sărăcia e relativă. Să dăm consistoriului o sumă anumită, care s'o împartă comunelor sărace cu îndatorirea ca acestea să ajutoreze pe învățători. Să ne obișnuim a respecta legea.

Dep. Ioan Raț afirmă că propunerea dep. Diamandi nu e practică, căci se poate întempla ca învățătorul să meargă pe ferii acasă. Mai bine să se dea președinților reuniunilor învățătoresci.

Dep. Eugen Brote constată, că după proiectul cel nou e numai un fond învățătoresc. Propunerea dep. Raț e numai o dorință. Să se lase mână liberă consistoriului, să afle căile cele mai practice.

Dep. Ioan Bech niț susține, că prop. dep. Comșa e o propunere platonică, pentru că suma de ajutor e mică și nu avem fond cu o astfel de destinațiune.

Dep. Constantin Stejariu atrage atențiunea sinodului, că se vorbește de fonduri, fără ca să fim în clar cu scopul lor. S'a vorbit de fondul Șagunian, care însă e destinat pentru ajutorarea scoalelor mai mari și mai mici, nu a învățătorilor.

Punîndu-se la vot, sinodul decide a se îndruma consistoriul, ca se atragă atențiunea protopresbiterilor să facă ceea ce le stă în putință spre a constrînge pe învățători, ca se ia parte la conferențele învățătoresci, tot odată se autorisează consistoriul a destina din suma votată pentru scoale o parte și spre scopul acesta.

Relativ la punctul 4. referitoriu la însărcinările speciali ale consistoriului. Comisiunea își exprimă dorința ca consistoriul să fie, cât se poate de conștient.

Dep. Dem. Comșa propune: Să se facă visitațiuni canonice mai dese, pentru că provin foarte multe rele din cauza întrelăsării astorfel de visitațiuni. În propunerea comisiunii să se dică expres, „în măsură cât mai mare“ nu cât se poate.

Punctul 5. referitoriu la ingerințele din partea organelor politice se ia spre știință.

Relativ la punctul 6. sinodul decide: consistoriul să întreprindă pașii necesari pentru a recăștiga dreptul bisericeii, de a îngriji pensionarea învățătorilor din scoalele gr. or. române.

Punctul 7. referitoriu la participarea cursurilor supletorice din limba maghiară, se ia spre știință.

Din partea a II-a raportului, care tractează despre învățămîntul public și institutele confesionale de învățămînt, se iau toate punctele spre știință

FOIȚA.

La pascile Ormindenilor.

(Copii de pe natură zugrăvite de P. S.)
(Încheere.)

În timpul acela, pe când limba clopotelor se lovește de una și de altă dungă, Ormindenii își localizează petrecerea lor în apropierea cimiteriului pe un șes mic ca de o svărlită. Acest mic șes în partea vestică e mărginit de o coastă în forma unei galerii, ear în, celelalte părți se desparte de deal prin un păreu sec. Aci tinerimea executează tot felul de jocuri, ear cei mai bătrîni stau pe coastă formînd astfel pe publicul privitor al unei galerii de teatru. Jocurile sînt interesante și de un aspect pictoresc. Junii aduc înainte o pilă mare, ce care o putem numi cu tot dreptul mama pilelor, apoi se încep diferite, jocuri cu aceasta mică planetă de mâni omenesci. Unii, cari au mâncat pâne soldățească, se pun în ordine și comandați de un fost corporal decorat cu plotoage, fac exerciții militare, apoi unele exerciții gimnastice. Fetele se produc cu diferite jocuri sociale-gimnastice făcînd un colon puternic și conturbate câte odată de vre-un junișor, care aruncîndu-se în mijlocul colonului, pare că e luna încungiurată de un frumos curcubeu. Fie-

care are jocul său. Dar pe când decurgeau aceste jocuri mai cu înfocare un incident curios oprî jocul și ochii tuturor se îndreptară spre producțiunile gimnastice ale unui student, care venise acasă pe pasci la ouă roșii, acesta mergea în două mâni ca băeșii pe picioare, apoi câteva sărituri preste cap uimiră pe toți. Bătrîni și bătrînele despre coasta galeriei în loc să aplaudeze, începură ași face cruce ca de necuratul.

Jocurile acestea nu ar mai ave sfârșit, dacă soarele nu s'ar fi pitulat după deal, dînd să priceapă plotogarii din Ormindea, că ei pentru a scoate soarele de după deal sînt cu mult mai slabi decât Secuii, cari au scos luna din fântână cu cărligele, când aceasta căduse acolo, unde s'ar fi putut și ineca, dacă nu erau Secuii să o arunce ear pe firmament.

Așa dar numai pașii cuceritori ai întunerecului de seară pot despărți pe Omindenii de acest șes drăgălaș. Fiecare se depărtează cătră ușă îndestulit cu petrecerea din aceasta ziua, însă plin de durere că ziua nu se poate plotogi, ca să fie mai lungă.

A doua zi de pasci, dacă ne vom scula de dimineață și vom privi în partea aceea, unde este cimiteriul, vom vedea acolo câteva lumini ca de licuriciu. Mai târziu acești licurici se înmulțesc așa de tare, încât tot cimiteriul e iluminat de ei. Însă ne vom înșela tare, dacă vom merge în cimiteriu, căci acolo ne vom convinge că acei licurici nu sînt

animale, ci luminări de ceară puse de creștini la toată crucea. E ziua morților atunci și în cinstea lor se face aceasta iluminăție din partea ormindenilor.

Dacă nu ne vom fi săturat de petrecere, atunci a doua zi de pasci putem să ne apropiem fără frică de ospetărie. Ormindenii și Ormindenele s'au pus pe joc la sunetul clarinetului acompaniat de gurdună.

Sărbătorile pascilor sînt spre sfârșit și noi ne vom depărta din Ormindea, ducînd cu noi o traistă plină de suvenire dela acești cinstiți plotogari.

Omul modest seamănă cu o balanță, ce se inclină într'o parte, numai spre a se ridica în cealaltă.

Cel pedant vrea să ne învețe numai ceea ce știe dînsul, nu ceea ce nu șcim noi.

Sîntem totdeauna recunoscători pentru serviciile ce ne va face cineva (rar pentru cele făcute).

Să nu ne mirăm de norocul oamenilor răi și de nenorocirea celor buni; viața e o carte, eratele se pun pe ultima pagină.

afară de acelea, la care comisiunea se pronunță special.

La punctul 3. referitoriu la împărțirea scoalelor comisiunea propune: în conspect să se facă altădată mai evidentă împărțirea după categorii.

Dep. Anania Trombițaș constată că scoalele noastre înainte de proiect s'au împărțit în scoale capitale și populare. Proiectul însă le împarte în modul următor: scoale elementare (de cari se țin cele cu 6 clase 6 învățători, 4 clase 4 învățători) și scoale superioare, de care noi n'avem nici una. M'am acomodat și în raport proiectului.

Dep. Ilarion Pușcariu cere, să se facă distincțiune și în raport între scoalele elementare cu 1, 2, 3, 4, clase. Dacă figurează titlul: școală de fete, să se amintească și despre scoalele de băieți, căci stau în legătură.

Dep. An. Trombițaș și-a compus astfel raportul în punctul acesta, pentru că sinodul și-a exprimat dorința aceasta în anul trecut.

După ce referentul pledează pentru propunerea comisiunii, se primesc.

Cu privire la scoalele medii dep. Nicolau Cristea observă, că în raport se amintesc numai despre gimnaziul din Brașov și Brad, și se ignorează cu totul cel din Năsăud și propune: ca în sesiunea viitoare Consistoriul să vină cu un raport, prin care să clarifice pozițiunea gimnaziului din Năsăud — căci după părerea sa nu trebuie scris cu totul confesiunii greco-catolice. — Se primesc.

Tot la punctul 3, comisiunea observă să se facă evidente în raport și scoalele de fete, unde se lucră lucruri de mână. — Se primesc.

Cu privire la punctul 4 litera G. unde se arată suma încasată dela popor prin repartitiune în anii 1881, 1882 și 1883, comisiunea constată, că e o mare disproporțiune, fiind suma din 1880—46,298 fl., din 1881—124,258 fl., din 1882—53,998 fl. Disproporțiunea e bătaoare la ochi; comisiunea cere deslușire.

Dep. An. Trombițaș, ca referinte scolar, arată că cauza sânt datele neesacte, ce vin la consistoriu dela protopresbiteri.

Dep. D. P. Barcianu propune: să caute consistoriul, ca datele să fie pe viitoriu, cât se poate mai esacte. — Se primesc.

Cu privire la litera F. Nr. 1. despre numărul catehumenilor dela scoalele străine, comisiunea cere să se facă o evidență mai mare, arătându-se nrul și celor ce au fost în anul trecut, spre a pute face comparare.

La sesiunea aceasta vorbesc deputații: Titu Gheaja, Anania Trombițaș, Eugen Brote și Ioan Raț. Se primesc propunerea comisiunii.

După conspectul general se constată, că sânt în unele protopresbiterate, precum în protopresbiteratul Geoagiu I, 10 comune, în Zarand 20 comune; sânt apoi altele, unde sânt puțini elevi, precum în Alba-Iulia 40% etc. — Consistoriul să caute prin protopresbiteri a ameliora starea aceasta.

Dep. Rubin Patița arată, că chiar în averea fondurilor scolare se observă scădeminte bătaoare la ochi. Așa d. e. fondul scolar din Câmpeni din conspectul din anul acesta se vede, că a scăzut multșor, fără să se arete cauzele; de aceea propune: ca la facerea conspectului Venerabilul consistoriu să compare starea actuală a fondului cu cea de 5, 6 ani mai înainte, spre mai mare evidență și dacă află ici coala scădeminte, să se caute cauzele acelora.

Dep. Eugen Brote observă, că de o parte s'a votat în sinod compunerea unui regulament pentru cercetarea averilor bisericesci, pe de altă parte evidența nu se ține în conspect, ci în rațiocinii.

Dep. Anania Trombițaș, observă, că și aci cauza sânt datele neesacte, cari vin la consistoriu.

La deslușirea cerută din partea Dr. Ioan Pop cu privire la punctul, unde se dice, că măsuri excepționale s'au luat din partea consistoriului față de comitetele parohiale din Sebeș și Orăștie, deput. Anania Trombițaș răspunde, că măsurile acelea s'au luat din cauză că nu s'au supus înaltelor ordine consistoriali.

Dep. Ioan Gall constată, că noi am dispune de fonduri, dar nu sânt aprobate de guvern; multe comune sânt în proces, precum Albac, Vidra etc.

Se primesc propunerea comisiunii.

Partea III, despre împregiurările ce împedecă progresul învățământului popular, se ia spre sciință, în ce privește sporirea oficialilor consistorului și salarisarea lor, sinodul decide să rămână sesiunea în stadiul, în care a fost până acum, până se va așterne raport special în cauza aceasta.

În ce privește însă datele de cifre comisiunea preste tot e de părere să fie cât se poate de clare.

Cu aceste se încheie ședința la 2 oare; ședința viitoare se anunță pe mâne la 9 oare, ordinea zilei continuarea rapoartelor.

Ședința a VI-a din 30 Aprile a. e.

Notariul Daniil David cetesce protocolul ședinței a V-a, care se autentică.

Din partea presidiului se prezintă următoarele esbite.

Cererile deputatului Nicolau Olariu de concediu pe 3 zile și a dep. Daniil David pe restul sesiunii se încuviințează.

Petițiunea comitetului parochial din Orăștie în cauza procesului disciplinar a învățătorului Herlea se transpune comisiunii petiționarie.

Presidiul propune, ca mâne să se celebreze un parastas în biserica din cetate în memoria fericitului Andreiu, a binefăcătorilor Gojdu și Andronic, ear' după celebrarea acestui parastas sinodul să țină o ședință scurtă. — Se primesc cu unanimitate.

Dep. Nic. Popea crede, că fiindcă e al decelea an dela immormentarea metropolitului Andreiu, să se serbeze parastasul la fața locului.

Sinodul din considerare, că pentru un astfel de parastas se cer mai multe pregătiri, rămâne pe lângă propunerea presidiului.

Presidiul presentă o telegramă primită dela dep. Gerasim Candrea, în care cere concediu. — Sinodul rămâne pe lângă concludul adus, că deputatul din Cestiune se privește, ca și când și-ar fi depus mandatul.

În legătură cu aceasta dep. Bran de Lemenyi propune: ca un deputat, care nu-și scuză absența în restimp de 5 zile, fiindcă dovedește neinteres, pe de altă parte trebuie să se dispună din cauză lui alegere nouă împreună cu spese, să nu fie eligibil în restul sesiunii și în periodul următor de 3 ani. — Se transpune comisiunii organizatoare.

Dep. Dem. Comșa interpelează pe Presidiu în cauza iregularităților ce se comit, cu ocaziunea chirotonirei; că sub diferite preteste se pretind dela candidații de preoție nenumerate tacse.

Presidiul va răspunde într'una din ședințele viitoare.

Dep. Daniil David în legătură cu interpelarea din ședința trecută, propune: actele comitetului parochial din Sebeș să se pună la dispozițiunea sinodului spre studiere.

Tot în acest sens face propunere și Dr. Ioan Pop referitoriu la actele comitetului parochial din Orăștie.

Sinodul primesc urgența propunerilor și se și pun îndată la ordinea zilei.

La propunerea dep. Nicolau Cristea se transpun amândouă propunerile comisiunii scolare. Urmează la ordinea zilei continuarea raportului comisiunii scolare. Raportor: Dep. Dr. Daniil Popovici Barcian.

Cu privire la litera c) din raportul consistoriului ca senat scolar referitoriu la cărțile de școală intrate spre consurare, după ce decide a se introduce ca manuale de învățământ *Psychologia empirică* de Ioan Popescu și *Legendarul maghiar-român de Putnoky*, Sinodul declară: Pe viitoriu, pentru ca să și poată da sinodul mai ușor părerea, consistoriul să spună sinodului și părerea comisiunii censurătoare esmisă din sinul său.

Cu respect la legendarul lui Putnoky, raportorul adaugă că autorul cărții a oferit jumătate din venit pentru ajutorarea elevilor rom. gr. or. dela gimnaziul de stat din Sibiu și că ofertul acesta e acum în suma de 50 fl. în administrarea consistoriului.

Cu ocaziunea visitațiunilor scolare consistoriul în raportul său nu recomandă, ca protopresbiterul să fie însoțit totdeauna de câte un membru mai expert din comitetul parochial.

Comisiunea creștând, că scopul nu este a institui un organ definitiv pe lângă protopresbiter, propune: „Sinodul însărcinează pe Venerabilul Consistoriu, să atragă atențiunea protopresbiterilor la foloasele visitațiunilor și să i îndemne, când e posibil a lua cu dânsii câte un bărbat mai expert spre ajungerea mai ușoară a acestor foloase.”

Dep. Dr. Nicolau Pop, Dr. Ioan de Preda și Ioan Raț spriginesc propunerea comisiunii;

Dep. Anania Trombițaș și Titu Ghiaja a consistoriului.

Punându-se la vot se primesc propunerea comisiunii.

Cu privire la procesul disciplinar a învățătorului din Reșinari Ioan Meț care se amână de mai mult timp, Comisiunea propune: terminarea procesului.

Pentru propunerea comisiunii sânt deputații: Parteniu Cosma, Bran de Lemenyi, Anania Trombițaș, Elie Măcelar, Manole Diamandi și Dr. Ioan de Preda.

Contra propunere: să se privească procesul ca isprăvit, după ce odată Metz numai e supus jurisdicțiunii bisericesci, face dep. Iosif Pușcariu.

Dep. Nic. Popea arată că în privința acestui proces consistoriul în raport nu dice, că se nu se

termine, ci arată numai starea lucrului, sinodul n'are decât să rămână pe lângă raportul consistoriului, dacă e ca să fie consequent: pe de altă parte nici nu compete cu demnitatea sinodului a da sentință ca un for judecătoresc.

Dep. Ios. Pușcariu își retrage propunerea și sinodul primesc propunerea comisiunii.

Cu privire la propunerea dep. Ioan Popea referitoare la regularea învățământului religiunii și la elaborarea de cărți corespunzătoare, comisiunea propune: Consistoriul se însărcinează să facă plan de învățământ pentru religiune, care să se și pună în lucrare cu începutul an. scol 1883/4 până la aprobarea definitivă a sinodului.

Dep. Ioan Popea prin exemple vii, își motivează propunerea.

Presidiul observă că consistoriul după proiectul cel nou trebuie să facă un plan de învățământ pentru celelalte obiecte și să-l aștearnă ministrului spre aprobare.

Dep. Dr. Nic. Pop observă, că planul de învățământ să fie gata până la finea lui Iunie, ca să coincidă cu timpul, când se stabilește împărțirea oarelor și la gimnasia.

Dep. Anania Trombițaș observă, că planul esistă de 1 an, dar nu s'a putut finaliza din cauza temerilor de proiectul referitoriu la scoalele medii.

Dep. Nic. Lazar atrage atențiunea sinodului asupra împregiurării ca și catechismele să fie corespunzătoare, fără multe citate din scriptură și într'un limbajiu popular, nu ca cel al lui Moise Toma. Mai departe să tindă Consistoriul într'acolo, să introducă odată pentru totdeauna un manual bun, căci deasa schimbare de manuale e periculoasă pentru instrucțiune.

Dep. Manole Diamandi observă că propunerea dep. Ioan Popea e de mare importanță, dar e platică. Dânsul face aditamentul: ca consistoriul cât mai curând să escrie concurs pentru cele mai bune manuale de religiune.

Dep. Dr. Ilarion Pușcariu e de părerea, că mai întâiu e de lipsă planul de învățământ relativ la toate scoalele de sus până jos.

După acest plan să se orienteze concurenții în compunerea cărților lor.

Se primesc propunerea comisiunii (resp. a dep. Ioan Popea) cu aditamentul deput. Diamandi Manole.

Urmează la ordinea zilei propunerea dep. Iosif Pușcariu, ca cele 2 stipendii de 500 fl. din fundațiunea Francisc-Iosefiană, îndată ce vor deveni vacante să se prefacă stipendii de câte 60—80 fl. pentru scolari din scoalele secundare.

Presidiul observă, că acum 5 ani s'a întemplat contrarul, am fost necesitați să prefacem din stipendii mici, mari.

În privința acestei sesiuni se încinge o discuțiune mai lungă.

Comisiunea propune: să se primească propunerea dep. Ios. Pușcariu, cele 2 stipendii de 500 să se prefacă în stipendii de câte 50—80 fl. pentru scolarii din scoalele medii și pedagogice. Dacă se prefac în stipendii de 50 fl. rezultă 20 stipendii: 16 la scolari din scoalele medii și 4 la pedagogi. De se face de 80 fl. rezultă 12 stipendii: 8 la scoalele medii, 4 la pedagogi.

Propunătorul s'a aflat îndemnat a face o astfel de propunere, fiindcă acum s'au schimbat relațiunile de mai înainte. Avem foarte multe stipendii pentru universități, din fundațiunea Gojdu etc. Să nu uităm greutățile, cu care se luptă scolarul în scoalele medii.

Poporul a sărăcit, și cine nu scie, cu câtă muncă adună bietul țeran 50—60 fl. carii trebuie copilului pentru tacsă și cărți. Din cauza obstaculelor celor multe materiale, absolutează copiii noștri numai câte 3, 4 clase gimnasiale și vin la teologie, fiindcă e greu a continua în gimnaziul superior, având a se lupta cu greutăți mai mari. De aceea ne lipsesc succesele. Să încurajăm pe popor conferind stipendii la tineri, cari învață bine. Celor din clasa V, VI câte 60 fl. celor din VII și VIII câte 80 fl.; căci acest stipendiu pe de o parte îl ajută pe bietul student materialicesce, pe de altă parte e un stimulent de a învăța tot deauna bine.

Dep. Parteniu Cosma: Ca biserică nu trebuie să susținem poporul, ci poporul trebuie să susțină biserica. Acesta e adevăratul constituționalism. Datorința mea cea dintâiu ca biserică este ca să am funcționarii necesari. Dacă n'am oameni calificați cercetez după cauza originală și dacă mă conving că țeranul nu e în stare să susțină copilul în scoale, îi dau ajutor. Noi avem lipsă de cler înalt, sânt o mulțime de protopopiate vacante și vor deveni vacante posturi de profesori aici la seminar. Aici trebuie să ne îndreptăm privirea mai întâiu.

Eu nu sînt de părere să prefacem din cele 2 stipendii mari stipendii mici de 50—80 fl. și dacă și se prefac, sînt de părere să se împărțesească din ele preparandii. Corpul învățătoresc se află în o stare critică, învățătorii rîu salariați nu se pot aplica la preparandie decât cei mai sîraci și mai puțin calificați. A fost o greșală, că am imitat pe Sasi ca clericii noștri se fie mai întîiu învățători și apoi preoți căci prin aceasta s'a negles crearea unui stat învățătoresc bună oară ca la Arad; acolo s'a regulat corpul învățătoresc; i au salariat bine pe învățători înainte de 48, acum nu se mai poate. Din cauză dar că statul învățătoresc se află în o stare tristă, fac propunere că decumva se prefac cele 2 stipendii mari în mici să se dea la preparanți.

Dr. Nic. Pop: Venerabil sinod! Să luăm lucrurile, cum sînt astăzi. Când s'au creat stipendiile cele mari academiile erau bine cercetate, frecuența a scăzut acum. A scăzut, pentru că numai sînt prospecte pentru viitor. Nrul stipendiilor a crescut pe cînd al academicilor a scăzut. Starea aceasta a lucrului pretinde reformă. Sînt 9 stipendii mari, 2 din ele le putem prefaca în mici, fără mult scrupul. — Dar mai e și alt motiv. În împregiurările de ași sîntem necesați să avem tineri barem absoluți de scoalele medii. Avem chemarea a îngriji ca să percurgă tinerii cele 8 clase gimnasiale. Dar cu câte greutate are să se lupte un student pînă absolvă gimnasiul! Sînt scolarii foarte buni, o știu din propria experiență, cari, pentru ca să poată duce pînă la sfîrșit cele 10 luni mîncă numai odată pe zi. Ori cine își poate închipui ce bineface am face noi unui astfel de student ajutîndu-l pe an cu 60 fl. Eu sînt de părere să înmulțim numărul scolarilor din clasele medii și primesc propunerea comisiunii.

Dep. Nicanor Frateș e de părere să se predea propunerea consistoriului spre studiere, și apoi la sesiunea viitoare să vie consistoriul cu o propunere studiată căci și așa stipendiile nu vor rămîne vacante pînă atunci.

Dep. Nicolau Cristea: Dacă ași ști că propunerea dep. Frateș ar fi primită din partea majorității ași primi-o și eu; dar fiind că nu e sigură primirea fie-mi permis și mie câteva cuvinte. Atrag atențiunea venerabilului sinod la următoarea împregiurare; noi am apucat într'o direcțiune și cu scoalele medii și cu alte afaceri ca tot ajutorul propriu să se neglige. Stînd astfel lucrurile cererile de ajutoare de tot felul se vor grămădi numai în centru. E bine, ca să stăruiem într'acolo ca ajutorul propriu să prindă rădăcini cât mai afunde. Înainte de 48 și chiar după 48 nu erau atîtea stipendii. Oamenii au jertfit din ajutorul propriu, de ce se nu jertfim și noi. Să prefacem din cele 2 stipendii de 500 fl. stipendii de câte 50—60 fl. pentru gimnasiști și pedagogi? Lucrul trebuie lămurit, și bine studiat, ca să nu greșim.

Nu e numai teologia, ci și cariera filosofică, și politechnica, și medicina, în cari trebuie să ne pregătăm oameni. Să lucrăm mai cu succes pe acele terenuri, unde n'avem oameni bine calificați. Să nu ne îngrijim numai și numai pentru gimnasiști. Eu vreau, ca cei ce absolvă gimnasiul, să se pregătească pentru a merge și la universități, pentru că e știut, că gimnasiul nu mai pregătesce, și universitatea sau academia termină. E cu mult mai ușor a trece prin gimnasiul, care e în țeara ta, decât a studia la o universitate din țeară, și cu atît mai vîrtos la una afară din țeară. Pentru cești din urmă tineri și 500 fl. e prea puțin; sînt de părere să mărim stipendiile dela 500 la 600. S'au dis, că sînt foarte mulți scolarii în clasele medii foarte sîraci. Bine, așa va fi! Dar chiar de vom primi propunerea dep. Pușcariu pe puțini îi vom ajutatori și pentru puținul acesta n'aș strica pregătirea superioară. După părerea mea celor, cari n'au mijloace le stă deschisă calea meseriilor, de care avem mare lipsă. Din aceste motive sînt contra propunerii comisiunii.

Dep. Zacharia Boiu crede, că întîiu ar trebui discutată propunerea dep. Frateș, care e mai mult formală, apoi să se treacă la meritul propunerii.

Dep. Dr. Ilarion Pușcariu se miră, că cestiunea aceasta a luat dimensiuni așa de mari. E vorba de a stabili oare care proporțiune între stipendiile mari și mici. Dînsul a slevat cestiunea aceasta în mai multe rînduri în consistoriu fără rezultat; de aceea bine s'a făcut, că s'a adus în sinod pe tapet. Sucreșcența e mică în gimnasiu, n'avem decât să căutăm să o sporim.

După încheierea dezbaterii mai vorbesc;

Dep. Anania Trombitaș susține părerea dep. Cosma. În anul trecut — dice dînsul — au fost 3 stipendii mici, la cari au încurs 40 de petițiuni, dintre cari 30 cu calculul cel mai bun; pentru un stipendiu vacant de drepturi a trebuit să se scrie de 2-ori concurs. — În institutul nostru, secțiunea pedagogică în anul 1881 n'a

absolvat nici un elev, în 1882 au absolvat 4, în acest an sînt 9. Lucrul stă așa, că tinerimea se duce acolo, unde își află adăpost. Avem cam 155 de scoale cu învățători fără calificațiunea recerută, 335 de scoale fără învățători. Sînt de părere, să ne pregătim înainte de toate un cler luminat și un stat învățătoresc bine calificat.

Dep. Eugen Brote: Noi în budget avem 19 stipendii: 9 mari pentru universitate și 10 pentru scoalele medii. Dintre cele 9 mari 4 sînt dela stat, 5 din fondurile archidieceșane: 3 din fondul mogaian, destinate prin testament pentru drepturi și filosofie 2 din fundațiunea francisc-iosefină, a căror destinațiune nu e fîrmurită. Ori ce reformă am face, trebuie să o facem cu sistem. De present sînt tocmai atîtea stipendii mari câte mici; și e lucru natural că unul care a avut în gimnasiu stipendiu, dacă se poartă bine, să se poată pregăti și în universitate. Sau accentuat, că numărul neînsemnat al stipendiilor mici e cauza că avem așa de puțin gimnasiști absoluți la teologie. După părerea mea cauza este slaba dotare a parochiilor. Aci zace rîul. Un absolut de gimnasiu nu va merge de sigur într'o parochie cu dotațiune anuală de 40, 50 fl., (așa e! așa e!). S'a adus de model fundațiunea lui Gozdu, dar acesta e un motiv slab; pentru că fundațiunea aceasta nu e destinată pentru archidieceșă, și că se vor împărții și din archidieceșă, e o cestiune, care depinde dela cei ce vor împărți stipendiile. În principiu n'ași fi contra propunerii comisiunii. Eu însă ași fi făcut altfel: Fundațiunea iosefină crește tot mai tare, are deja un prisos curat de 235 florini. Eu din prisosul acesta ași face stipendii pentru gimnasiști; în anul acesta am avu d. e. 2 stipendii de 50 fl. induse în budget la anul alte 2 și în chipul acesta cu încetul am fi în stare a înmulți numărul stipendiilor pentru clasele medii. — De cumva cele 2 stipendii mari din fundațiunea francisc-iosefină s'ar prefaca în mici în cas de lipsă pentru medicină și tehnică n'am avu de unde să dăm, pentru că toate celelalte stipendii mari își au destinațiunea lor. Din aceste motive sînt contra propunerii comisiunii și primesc propunerea dep. Frateș.

Propunătorul dep. Iosif Pușcariu reflectînd pe scurt vorbitorilor contra accentuează, că stipendii mari se mai dau din partea asociațiunii transilvane societății Transilvania etc. și recomandă din nou propunerea.

Dep. Nicanor Frateș observă că tocmai îndelungata discuțiune a acestei cestii dovedesce că propunerea trebuie bine studiată și susține propunerea să se transpune consistoriului.

Raportorul dep. Daniil Popovici Barcianu în urma celor discutate declară, că comisiunea e aplicată a primi propunerea dep. Frateș, ca să se transpună consistoriului și să vină cu o propunere studiată la sesiunea viitoare. — Se primesc propunerea dep. Nicanor Frateș.

Urmează la ordinea zilei raportul comisiunii financiare. Raportor: dep. Anania Trombitaș.

Raportul consistoriului ca senat episcopesc, se privește ca cetit.

Primindu-se de basă la desbaterea specială, se pune numai decât la ordinea zilei: desbaterea specială.

Introducerea și modul, cum s'au provădut esibilitate — se ia spre știință.

Punctul I referitoriu la lucrările oficiului de casă a consistoriului archidieceșan, se ia spre știință, constatîndu-se sporirea averii, o dovadă despre buna economisare a consistoriului.

Cele de sub α) privitoare la starea averii, cele de sub β) la investirea averii și cele de sub γ) privitoare la capitalul mort — se iau spre știință.

Cele de sub δ), referitoare la cheltuielile făcute în anul 1882 — se iau la cunoștință, rezervîndu-se revisuirea socotelor.

Fiind timpul înaintat ședința se încheie la 2 oare p. m.; ședința viitoare se anunță pe mîne; la ordinea zilei continuarea raportului comisiunii financiare.

Desbaterea specială asupra proiectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare.)

Alb. Berzeviczy propune a se lăsa din §-ul 28 alinea a doua și a treia afară și a se înlocui cu alinea următoare:

„Pracsa de pînă acum referitoare la denumirea directorului și a profesorilor nu se alterează prin legea de față.”

Ministrul de instrucțiune se declară pentru propunerea aceasta și să susține din §-ul 28 numai alinea primă.

La §-ul 29 se primesc amendamentul deputatului Csiky, pe baza căruia profesorii ordinari dela

scoalele medii, cari sînt deja de trei ani (după tecstul comisiunii de 5 ani) în oficiu, sînt dispensați dela examen.

§-ul 30 se primesc cu o mică modificare propusă de deputatul Csiky; §-ul 31 se primesc neschimbat.

§-ul 32 se primesc cu două propuneri de ale dep. Csiky, dintre cari una de însemnătate din motiv, că scade numărul profesorilor dela institutele cu clase mai multe 12, 8 și 6 la 10, 6 și 5.

§-ul 34 se primesc pe lângă o modificare stilistică; §-ul 35 se primesc neschimbat.

§-ul 36 (despre disciplinarea profesorilor dela scoalele medii de stat) se primesc neschimbat, după ce se respinge amendamentul propus de dep. Sponer și combătut de referintele Száthmáry.

§-ul 37 (despre procedura disciplinară contra profesorilor) se primesc neschimbat.

§-ul 38 (despre disciplinarea profesorilor confesionali) se primesc neschimbat după unele observări ale deputaților Peter Dobranszky și Ladislau Hegedüs.

La §-ul 39 (despre aplicarea dispozițiilor disciplinare create pentru profesorii dela scoalele medii de stat și la profesorii dela scoalele medii susținute de municipii, de comune, de societăți și de privați) propune dep. Coloman Rostahazy următoarea alineă nouă:

„Profesorii dela institutele susținute de instrucțiune sustau regulilor a celui ordin. (Aprobare).

Referintele Száthmáry recomandă propunerea.

Contele Albert Aponyi propune înlocuirea cuvîntului „susținute” din noua alineă cu cuvîntul „provădute” căci aceasta e folosit pretutindenea în proiect.

Iacob Miehli propune a se dice: „susținute sau provădute”.

Coloman Rostahazy aproabă modificarea făcută la propunerea sa.

Se primesc propunerea.

§-ul 40 sună: „Directorii și profesorii amovați pe cale disciplinară nu se pot institui la alt institut.”

Alesandru Körössy propune, că interdicerea instituirii să se mărginească la 6 ani. Restituirea să fie neadmisă numai după repețirea escedărei eșuate.

Alesandru Csanádi e de părere, că sunt de ajuns 3 ani, pentru de a se corege profesorul amovat pe calea disciplinară. (Aprobare în stînga.)

Se primesc propunerea dep. Körössy.

§-ul 41 sună: „Teara se împarte în privința scoalelor secundare în 12 districte școlare: în fruntea fie-cărui district sta directorul suprem districtual de scoale.

Alesiu Miksa propune instituirea unui paragraf nou, pe baza căruia să rămîne neatinsă în Transilvania drepturile statului catolic, referitoare la institutele susținute din mijloace proprii.

Ministrul de instrucțiune Trefort se declară pentru propunerea.

Casa primesc noul § 41 ear paragraful 41 (vechiu) se acceptă ca § 42.

§-ul 43 (despre denumirea directorilor supremi districtuali de scoale) și §-ul 44 (despre îndreptățirea acestor-a la pensiune) se privește fără observare.

§-ul 45 (despre datorințele directorilor supremi districtuali de scoale) se primesc pe lângă o modificare stilistică propusă de dep. Albert Kiss.

§-ul 46 sună: Din punctul de vedere al exercitărei dreptului de supraveghere îi stă în voie ministrului de culte și instrucțiune publică a cerceta prin directorii supremi districtuali de scoale sau prin alți împuterniciți de ai săi institutele de învățămînt confesionale în ori-ce timp. Directorul suprem districtual de scoale sau împuternicitul delegat poate fi de față la esamenale publice ale acestor scoale medii (referitoriu la esamenale de maturitate dispun §§-ii 25—27) și ministrul își va căștiga și pe calea aceasta informațiuni despre organizațiunea și rezultatul instrucțiunii în scoalele acestea și preste tot despre împregiurarea că cum se observe aici legile și dispozițiunile.

Ladislau Hegedüs propune a se lăsa afară din acest paragraf cuvîntul „director suprem districtual de scoale” e de ajuns, dacă ministrul are voie a cerceta scoalele confesionale prin delegații săi.

Ministrul de instrucțiune Trefort: N'am nimica contra acestei propuneri, dacă îmi stă în voie a pute esmite ca delegat pe directorii supremi.

Albert Kiss e de părere, că ministrul poate esmite ca împuternicit al său pe ori-cine.

Se primesc propunerea dep. Hegedüs.

§-ul 47 (despre drepturile statului în scoalele secundare subvenționate de el, fără a fi scoale de

stat) se primesc neschimbat după unele observări făcute de dep. **Csanady** și de ref. **Szathmary**.

§-ful 48 sună astfel: „Pe baza dreptului de supraveghiere e îndreptățit și chemat ministrul:

a) a cere date statistice;

b) a pretinde să i se facă rapoarte anuale, în cari să fie evident planul de învățământ și împărțirea (religiunea face excepțiune), starea calificațiunii și cercul de activitate al profesorilor, conferința profesorală, numărul oarelor și rezultatul instrucțiunii pe lângă accluderea matriculelor școlare și a estrasului despre examenul de maturitate și despre alte examene școlare;

c) a pretinde anunțarea ori cărei schimbări esențiale în planul de învățământ normat în acest paragraf (cu excepțiunea religiunii,) precum și a schimbării efectuate cu privire la caracterul și la cursurile de învățământ;

d) a pretinde, ca să i se prezinte cărțile și manualele școlare spre a le cerceta, oare nu conțin acelea lucruri ostile statului constituțiunii și legii?

și anume e chemat ministru a cere datele acestea în ceea ce privește școlile, cari nu stau sub nemijlocita sa conducere, adică școlile confesionale dela respectivele autorități bisericesti, în ceea ce privește școlile municipale și comunale dela respectivele autorități, cari le susțin și în fine referitoriu la școlile susținute de societăți și privați dela direcțiuni.

Toate aceste date rapoarte și estrase se transmit ministrului de instrucțiune prin directorul suprem districtual de școle.

Ministrul se îngrijese ca averea institutiilor, în deosebi fundațiunile cu menițiuni școlare să fie plasate la loc sigur să se fructifice și să-și ajungă în mod recerut menițiunea. E deci îndreptățit ministrul a cere din timp în timp socoteala autentică despre starea averii școlare, despre plasarea și modul ei de fructificare.

Albert Kovacs propune la alinea a 3 (p. b.) ștergerea cuvintelor pe lângă accluderea matriculelor școlare.

Iosif Gall propune la alinea a 7 a ștergerea cuvintelor „prin directorul suprem districtual de școle.

Alecsiu Györy propune la alinea ultimă ștergerea cuvântului „fructifice.”

Referințele **Szathmary** acceptează amendamentul dep. **Kovacs**; n'are nimic contra propunerii dep. **I. Gall**, cu toate că după părerea sa e superfluă.

Paragraful se primesc cu amendamentele deputaților **Kovacs**, **Gall** și **Györy**.

§-ul 49 sună astfel: „Ministrul de culte și instrucțiune publică e îndreptățit și datoriu a interdicțiunea unei cărți de școală, care conține doctrine ostile statului, constituțiunii și legii, la cas de lipsă a lua pe calea legală ordinară măsurile necesare pentru confiscarea cărții și pedepsirea celor vinovați.”

Se acceptă fără modificare.

§-ul 50 dispune următoarele.

„Având guvernul cunoștință despre existența de neajunsuri morale și a unei direcțiuni ostile statului în școala medie confesională și neputându-sa în mod radical pe calea autorității confesionale competente, ministrul de culte și instrucțiune publică e în drept și datoriu a pretinde, în urma cercetării ordinare sau extraordinare, efectuate prin organele sale esmise, delăturarea indivișilor periculoși dela școala respectivă; a introduce contra acelor-a, întru cât s'ar presenta fapte criminale, pe calea legală ordinară procedura penală; ear la cas, când răul nu s'ar pute săna prin delăturarea unor indiviși, a face propunere Majestății Sale în privința închiderii interimale sau definitivă a școlii respective.

Averea școlilor închise pe un timp oare-carele rămâne sub administrațiunea respectivelor autorități bisericesti și se vor capitaliza și venitele, până ce după delăturarea temeinică a relor obversate se va concede redeschiderea școlii la propunerea, ce se va înainta Majestății Sale.

Averea și fundațiunile școlilor, ce se vor încuia definitiv le întrebunțează respectiva autoritate bisericescă, întru cât fundatorii sau ereții legali ai acelor-a n'ar fi făcut dispozițiuni pentru cazul încetării școlii respective, spre scopuri școlare ale confesiunii respective (art. de lege XXVI: 1790/91 §. 10 La tot cazul rămâne rezervată aprobarea Majestății Sale, ce rezultă din prealaltul drept de supraveghere.

Asupra §-ului acestuia (50 nou, 49 vechiu) se încinge o discuțiune mai lungă.

Alinea primă se primesc pe lângă amendamentul propus de dep. **D. Szilagy** pe baza căruia textul aliniei acesteia ar fi următorul: „Având guvernul cunoștință despre existența de scăderi morale și a unei direcțiuni ostile statului în vre-o școală medie și neputându-le sana în mod radical pe calea

autorității confesionale competente, ministrul de culte și instrucțiune publică e în drept și dator în urma cercetării ordinare sau a unei cercetări estraordinare efectuate prin organele sale, prin care s'ar constata astfel de fapte, cari ar trage după sine amovarea din post a directorului și a profesorilor dela școale de sub dispozițiunea și nemijlocita conducere a ministrului, a pretinde delăturarea individului periculos dela școala respectivă.” (restul ca în textul comisiunii.)

Alinea a doua se primesc fără modificare.

Alinea a treia se primesc pe lângă modificare propusă de dep. **Ladislau Hegedüs**. În urma acestei propuneri se înlocuesc textul în șirul din urmă al aliniei cu „pe lângă susținerea prea înaltului drept de supraveghiere al Majestății Sale.”

(Va urma.)

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Roman”.

Brașov, 1/13 Maiu 1883. Văd că din părțile noastre nu vi s'a mai scris de mult, pentru aceea m'am rezolvit să vă raportez eu despre una-alta.

Sărbătorile pascilor le-am petrecut cu ploaie, care pe noi brașovenii ne cercetează cam des. Se vede că și timpul se acomodează nefavorabilelor noastre impregiurări politice. Pe la noi sunt multe și frumoase datine strămoșesci, cari se păstrează cu sfințenie. Stăpânilor dela putere însă nu le convine tenacitatea, cu care aderăm la aceste datine naționale. Mai ales adănc se turbură ei în sufletul lor, când la sărbătorile noastre ne folosim de tricolorul național. Așa s'a întâmplat între altele și în acest an că ni s'a impus ca la datinile noastre să ne servim de tricolorul unguresc pelângă al nostru și junii nostri au preferit a abdice dela purtarea steagurilor naționale, numai să nu le impeștrizeze cu streine, cari n'au nici un înțeles, când e vorba de vechi sărbători românesci.

După ploaie, vreme bună și ceia proverbul. Așa am avut și noi Sămbătă dimineața Duminecei Tomei până eri în 30 Aprilie tot vreme frumoasă. Și în scurtul timp de câteva zile vegetația a înaintat foarte frumos. Frumoasele noastre grădini au înmărcat haină de veselie. Preste tot locul veți numai flori, încât Brașovul samănă cu grădina Paradisului, și când privim natura în toată frumusețea ei, uităm pe câteva minute greutățile, cari ați mâne devin nesuportabile.

Un bărbat cu plete albe ca florile pomilor din grădini, un bărbat, care ca pom roditor în via domnului a adus roade binefăcătoare pentru poporul nostru s'a mutat la cele vecinice. În 26 Aprilie sara după o scurtă suferință s'a mutat dela noi Părintele **Andronic Androne**. În mormântarea s'a întâmplat Vineri în 29 Aprilie cu asistință de 13 proeți sub conducerea P. Protopresbiter **Ioan Petric**. Cuvântarea funebrală o a rostit P. Sfetea. Din biografia răposatului vom aminti următoarele. S'a născut la 1814 în Sas-Sebeș. După absolvarea studiilor teologice la 1836 s'a așezat ca învățătoriu la școlile capitale române de aici, și a funcționat ca învățător până la 1867, când fu ales de preot la Biserica Sfântului **Nicolae**. Părintele **Androne** în cursul a 69 de ani și a jertfit toate puterile pentru binele neamului său. E lucru vrednic să aprețim activitatea plină de roade a unui veteran, care ne-a părăsit pentru totdeauna.

În cele politice și Brașovul dă semne de viață. Nu voi caracteriza activitatea politică a brașovenilor. O vor face la timpul său cei chemați. Eu constat numai faptul bun, rău, cum este. Rezoluțiunea clubului nostru electoral față cu finuta deputaților cu buze românesci (román ajku) din parlamentul Ungariei o veți fi primit și DVoastră. Dint'altele noi sântem practici. La lucrurile mai delicate ne folosim de persoane singurate, cari ușor se capacitează în una sau altă direcție. Ce să facem lumea, e compusă din oameni și reși și naivi, și noi sub influința grecilor am făcut școală bunicică.

De eri ne tot ploaie. Frumosul Maiu nu ne-a salutată suridând. Maiatul studenților era proiectat pe Luni sau Marți (2 3 Mai) acuma însă se va amena, Dumnezeu scie pe câtă vreme.

Sinodul archidicesan din Sibiu ne interesează preste măsură. Așteptăm cu poftă și cetim cu sete raportul din „Telegraful Român”. Fiți mai darnici și spuneți-ne tot ce se întâmplă în sinod și dacă se, poate chiar și rezultatul conferențelor confidentiale.

Energia, cu care ne provocați la lucru ne face să sperăm zile mai bune. Faceți apel la cei chemați să ne spună ce e de făcut, căci de făcut e foarte mult, și amânarea ne duce la perire. Fiți siguri domnule redactor că nici o osteneală nu rămâne ne recompensată. Recompensă DVoastră este recunoștința noastră.

M. A. Teiu.

Din ținutul Panciovei, 1 Maiu. Ungurii-Nemți (Deutsche-Ungarn) ne acuseră astă-toamnă în foile peștane, că învățătorii români din ținutul Panciovei voesc să formeze un „Schulverein” românesc. În una din zilele trecute se ținu adunarea reuniunii filiale a învățătorilor sud-ungariei din cer-

cul Panciovei, în care învăț. **A. Bantilovits**, respingând calumniile obrasnice despre „Schulverein”, înterpelează pe președinte că este oare adevărat, că chiar Dsa ar fi autorul acelor corespondențe și pentruce nu concede a se folosi în desbaterile reuniunii afară de limba nemțească și ungurească și limba română și sârbească. Firesce președintele sciu să-și apere principiul său după vorba: „de față bine învață, dar de dos, căne flocoș”.

Alte obiecte de desbateri nu merită vorbă, afară de tractatul practic al unui învățator despre umplutul paserilor. S'au ales acolo și raportorii nemțesci-unguresci pentru diare, dar espectoratiunile acelor-a nu le-am vădut până acum.

Fiind-că chiar alaltă-eri trecu dela Verșeț la Panciova un cărd de Ciangăi, să vorbim ceva despre ei. Aceștia au trecut prin Ardeal și mulți vor fi avut cinstea de ai vedea. Aceștia sunt Ciangăii cei mai bogați, cari pornesc acum la Noua California, însă cei cari au venit până acum sunt mai toți proletari. Trebuie să pățimim pe acești oameni cari au devenit jertfa unor căpățini deșarte. Acei colonisatori își făcură socoteala că cu 20,000 fl., va colonisa 1000 de Ciangăi.

Acum s'a adunat și de cinci ori atâția bani și abia sunt în stare să coloniseze vre-o câte-va sute de familii, dar Ciangăi sunt preste 2 mii și jumătate și nu sciu, de unde vor scoate atâta pământ ca să le împărțească; apoi cu lucrarea umplăturilor pe țărmurile Dunării, Ciangăii nu vor câștiga nici odată atâta, ca să poată trăi de pe o zi pe alta, căci partea cea mai mare constă din copii, mueri și bătrâni, cari nu pot lucra, ear numărul celor apți de lucru e foarte mic. Panciovenii nu prea au încredere în ei, ca să-i primiască în serviciu, altcum se și poartă ei bine aci, căci după cum înțelesei numai 53 Ciangăi sunt în închisoarea tribunalului din Panciova. Acești oameni vor înmulți proletariatul, căci chiar de ar căpăta pământ destul, ploile sunt dese la Dunăre, în care cas producțiunea pământului e foarte slabă, ear când e secetă asemenea. Tot pe acele locuri au fost coloniștii Nemții, cari sunt oameni cei mai diligenți și totuși s'au ruinat total — nici aceea ce au adus cu ei nu le-a mai ramas. Acele comune au fost **Elisenheim**, **Königsdorf**, **Albrechtsdorf**, **Giurgevo**, **Rudolfsgrad**, **Marienfeld** și **Ivanova**. Aceste trei din urmă încă nu s'a prăpădit de tot. Colonisarea Ciangăilor este împedecată și prin aceea că acele comune protestară contra unei nouă colonisări, căci atunci s'ar călca contractul încheiat între fostii coloniști și guvern.

Ciangăii numiți acum sunt internați deocamdată într'un spital vechiu al orașului Panciova, alții pe la privați și cei ce pot lucra locuesc în bărace pe țărmurile Dunării. Domnii colonisatori și-a perdut acum capul și nu sciu ce să mai facă, doar vor prinde în cușcă pe guvern, ca să-i scape din încurcală. Colonisarea Ciangăilor nu va costa numai 20,000, ci mai multe milioane, firesce tot de pe spatele noastre. Prevestirile sunt foarte rele și cu temeiu.

Scopul principal al acestei colonisări este maghiarisarea, dar cred că nu vor face nici o ispravă față cu elementele heterogene, căci mai întâiu trebuie să se maghiariseze ei înșiși. Mulți sunt, a căror limbă în familie e românească.

Varietăți.

* (Dela Sinodul Archidicesan.) În locurile de asesori consistoriali mireni devenite vacante prin intrarea în cler a prof. sem. **Dr. N. Maier**, și prin strămutarea cu locuința a domnului major ces. reg. **T. Stanislau** sau ales în ședința de ați (17 Maiu st. n.) în senatul școlar **Dr. I. Crișian**, ear în senatul episcopesc **Petru Ciora**.

Loterie.

Mercuri 16 Mai n. 1883.

Sibiu: 88 57 52 68 72

Bursa de Viena și Pesta.

Din 15 Maiu n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.25	89.25
Renta ung. de hârtie	87.50	87.70
Împrumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	93.80	93.—
Renta de aur austriacă	98.75	99.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina”		100.30
London (pe polița de trei luni)	120.10	120.—
Galbin	5.65	5.67
Napoleon	9.51	9.51
100 marce nemțesci	58.55	58.55